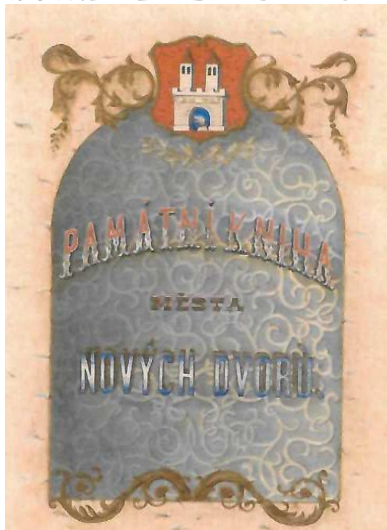

ZAPSÁNO V OBEČNÍ KRONICE

„Nevěděti o tom, co se stalo před tebou, jest jako býti věčně dítětem“. Slovy těmi dotvrzuje Cicero důležitost vědomostí dějepisných, a jich důležitost ovšem nikdo za našich dob nepopírá. Však čítající v dějinách pocítujeme bezděky každý cosi zvláštního: čteme v knihách dějin o slavných králích, velikých válkách a jiných znamenitých událostech, ale nalézáme tam, co by k srdci mluvilo, nýbrž samé věci vznášející se nad námi. Jiný zvláštní pocit se nás zmocňuje, když čteme o městech a vsích, že tam ti nebo oni zvítězili, že tam vystavěli chrám neb jinou znamenitou budovu, že tam narodil se ten neb onen znamenitý muž, že obec ta vůbec něčím vynikala. Tím však více dmou se prsa naše, když čteme o své obci, o svém rodišti, že též ono něčím bylo, že mívalo své doby blahé i neblahé. Znajíce minulost obcí svých porozumíme lépe jednotlivým dějům všeobecným, stáváme se sami národně uvědomělejšími a dovedeme pak dle dobrých příkladů tím spíše a více působiti k obecnému dobru jakož i přispěti, aby známost dějin vlasteneckých se šířila a tím v lidu se budila a udržovala šetrnost a láska k památkám uměleckým a historickým a zároveň i větší národní uvědomění. Důležitá jsou slova nesmrtelného otce dějepisu českého, Františka Palackého, který dí: „Konečně i čas jest, abychom Čechy nynější s někdejšími hleděli také skrze místní dějepis spojití, aby tolikeré kraje, hrady, města, tvrze i vesnice zpomínámím na historické osoby a rody

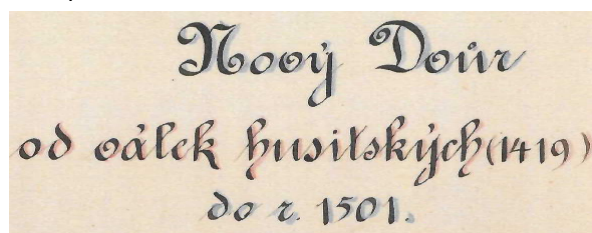
v nich bydlivší opět obživly, a tím i nové pouto se uvilo, jež krajany naše láskou k vlasti mocněji nad jiné vázati má“. (Časopis Muzea r. 1846). Důležitým pramenem, z něhož příští pokolení jasný obraz o minulosti utvořiti by si mohlo, jsou knihy pamětní neb kroniky. R. 1865 daroval tuto pamětní knihu obci tehdejší starosta p. Jan Knobloch, hrab. účetní. Zároveň vyzval tehdejšího faráře a ředitele hlavní školy p. Fr. Hanuše, aby historii Nových Dvorů sepsal a do této knihy zanesl. P. Fr. Hanuš počal téhož roku prameny ku sepsání dějin těch sbíratí. Jak daleko v práci své pokročil, není níže psanému známo, neboť zde ničeho nazanechal a dne 3. dubna 1866 za faráře do Církvice se odebral. R. 1872 upozorněn byl níže psaný na tuto (prázdnou) pamětní knihu. I počal prameny ku sepsání dějin Nových Dvorů sbíratí. Některé úryvky z dějin těch uveřejnil v časopise „Koruna Česká“ v Kolíně r. 1876. Dne 8. září 1879 přednášel níže psaný ve schůzi archeologického sboru Kutnohorského na radnici zdejší v dějinách Nových Dvorů, maje již látku z archivu Kutnohorského, desk zemských a. j. rozšířenou. Roku 1882 prostudovány opět desky zemské a archiv zámku Kačinského. Po té přikročil níže psaný 1883-4 ku vydání spisu: Děje panství a města Nových Dvorů, kterýžto spis též v městském archivu se nachází. Snesením obecního výboru ze dne (v kronice není uveden datum) požádán byl níže psaný, aby děje města Nových Dvorů do této pamětní knihy vepsal a pak dále vedl. Podjímaje se úkolu na mne vznešenému, počínám práci tu s přáním, aby paměti zde uvedené sloužily k národnímu uvědomění, k lásce k vlasti a rodné obci, a aby z nich čerpalo příklad, jak pečovati v blaho a zdar obce. **V Nových Dvořích dne 26.m.července léta Páně 1884 Josef Ledr řídící školy, letopisec města N.Dvorů.**

*Krajina kol Nových Dvorů
před r. 1278. a
zalozeni „Nového Dvoru“.*

Po zalidnění vlasti naší národem českým plémě jedno téhož národa zaujalo krajinu zdejší a tvořilo zvláštní župu, podřízenou svrchované moci knížete pražského. Spisovatel Hermenegild Jireček ve svém pojednání: „Slovanské právo v Čechách a na Moravě“ domnívá se, že do zdejší krajiny zasáhali Charváté, větev česká, kteréž připomíná zakládací listina biskupství pražského. Předkové tito, jakož i Slované v Čechách sídlící vůbec, byli náboženství pohanského. O duši lidské věřili, že jest nesmrtelná. Mrtvá těla pálili a sebraný z nich popel do popelnic dávali a pak pochovávali v polích, nebo v lesích. Popelnice ty dokazují, že osada neb krajina, kde se nalézají, již aspoň v první polovici IX. století, než náboženství křesťanské v Čechách se rozšířilo, zajisté již obydlena byla. I v okolí zdejších nalezeny byly popelnice, a sice při kopání základů k továrně Ovčárecké r. 1860, u Hlízova r. 1851, u Třebešic r. 1868 a 1869 při stavbě železniční a r. 1882 5 popelnic v N. Dvořích na zahrádce č. 53 (domek p. Jelínka u „Zavadilky“). A že ještě dříve, před Slované, v době, kdy národové železa neznali a z mědi a cínu bronz hotovili, z něhož vyráběli zbraně, šperky a jiné potřeby, krajina zdejší obydlena byla, dokazují věci bronzové r. 1853 a 1855 u Ovčár a r. 1877 u Záboří vykopané. Však hledíme-li k osadám nynějším, můžeme směle tvrditi, že zalidnění krajiny této spadá do dob historických, křesťanských, a že nevycházelo z pramene jednoho, ale že z příčin velice rozdílných zakládány jsou osady, jež tu spatřujeme. Krajina tato byla částí župy čáslavské, kteráž od půl nočního cípu u Týnce L. až k nejjižnějšímu místu na hranici moravské obnášela plných 8 mil českých. V 10. století vládl župou čáslavskou Slavník, otec sv. Vojtěcha. V 12. století byly jižní části nynějšího kraje čáslavského ještě větším dílem pokryty lesem. Tento dělil Čechy od Moravy, bera dle vypravování dějepisce Kosmy (úmrtí 1125) při roce 1101 začátek svůj od Haber. V týchž krajinách, blíže Chotěboře, nacházela se stráž zemská, která cestu vedoucí z Moravy Habry a Čáslavi do Prahy střežiti měla „aby jí nikomu bez zvláštního nařízení knížecího cesta zemí českou, buď vycházejícímu nebo vycházejícímu, otevřena nebyla“. Cesta ta vedla as místy, kudy běží nynější silnice od Malína ku Čáslavi; již r. 1178 nazývá cestu tu listina kláštera želivského „cestou starou“ (via antiqua). V úrodné krajině podél cesty této zajisté již v době tehdejší povstaly osady starší, o nichž alespoň dle jména víme ze zakládací listiny kláštera Sedleckého, totiž Libenice, Hlízov, Malín, Kačiny. K severovýchodu a jihozápadu byla krajina ta ještě dosti pusta, jak o tom svědčí zprávy písemné, neboť na severovýchod rozkládal se až k Labi veliký les, nazvaný vůbec „Bor“ (odtud Záboří, co osada za Borem) a na jihozápad ještě Kutné Hory i ostatních osad bližších nebylo. Zvláště bohatou stává se krajina tato událostmi historickými ve století XII. a sice hned prvním rokem jeho. R. 1101 přitáhl sem s vojskem údělný kníže brněnský Oldřich II., veda válku o trůn český proti Bořivojovi II. Na pravém břehu potůčku „Wysplíce“ (Páchu, Vrchlice) tábořilo vojsko Oldřichovo, na druhém pak na pahorcích u Malína vojsko Bořivojovo. Poněvadž Čechové k vojsku Oldřichově, jak tento se byl domníval, se nepřidali, uznal za dobré odtáhnouti v noci cestou mezi lesy přes Habry do Moravy (tedy cestou „starou“). Brzy potom prolévala se zase v krajině této bratrská krev. Mnozí z pánů českých nejsouce spokojeni s ráznou vládou Vladislava II. spikli se proti němu s údělnými knížaty moravskými a Kunráta II., údělného knížete znojenského za knížete zvolivše, vtrhli r. 1142 s velikým vojskem do Čech. Vladislav sebral vojska co nejvíce mohl a postavil se s ním na hoře Vysoké proti vojsku moravskému; nemohše se smluviti, pustili se dne 25. dubna do krvavého boje o vládu. Slabší vojsko Vladislavovo zradou a množstvím nepřátel bylo potřebo, a kníže sám

s málo věrnými sotva zachránil se do Prahy, kde zanechav pro obranu bratra svého Děpolda, jen pomocí německou, pro kterou rychle pospíšil, zahnal odbojníky, kteří hradu pražského, celého spáleného, s největším úsilím dobývali. Odbojní Přemyslovci brzy potom výpravou Vladislavovou do Moravy tak jsou zkrušeni, že nuceni byli pokorně podati se knížeti, jenž jim mile odpustil. Za panování téhož knížete založen r. 1143 klášter Sedlecký, skrze Miroslava, jednoho z předních pánů českých. Tento přivedl mnichy cisterciáky z kláštera Waldsaského v Hoř. Falcí do svého místa Sedlec, které spolu se vším příslušenstvím dáno klášteru nebo jak původní výraz zní „Bohu a Nejsvětější Rodičce Boží“ k užívání bratří řeholních. Založení toto patrně svědčí, že krajina, kde nyní Sedlec, Nové Dvory atd. se rozkládají, posud pusta byla, neboť dle pravidel řádu kláštery Cisterciáků jen v lesnatých krajinách se zakládaly. Skutek tento má pro zdejší krajinu důležitost velikou; neboť klášter Sedlecký stal se tu šířitelem kolonizace a vzdělanosti. Nade vši pochybnost povýšeno jest, že osady Sv. Mikuláš, Sv. Kateřina a mnohé jiné patrně mu děkují za původ svůj, obdrževše jména od chrámů řeholníky vystavených; lze tedy tvrditi, že i Nové Dvory, téměř u prostřed jmenovaných vesnic a kláštera ležící, tentýž počátek s nimi vzaly. Náhledu tomu ještě většího opodstatnění dostává se výrokem kronikáře Beckovského, který ve své „Poselkyni starých příběhu českých v kapitole 55., str. 68.3. čině zmínku o Sedlicích takto praví: „To také zde k tomu klášterskému nadání přiložiti musím, že jeden na míli dlouhý a k tomu klášteru přináležející les (Bor) duchovní bratří dle své regule svými rukama vyplánivše na jeho místo několik dvorů a vesniček vyzdvihli a je jmény rozličných svatých jako: Sv. Jakuba, sv. Mikuláše, sv. Kateřiny nazvali. Ale i ta místa do cizích rukou se dostala“. Ač tu Beckovský zřejmě o „Dvoru Novém“ se nezmiňuje, tož stvrzuje výrok ten seznam statků kláštera Sedleckého v knize „Cistercium Bistertium“ str. 983, kde „Nový Dvůr“ jakožto majetek kláštera se uvádí. Les Bor, o němž zmínka se činí, koupil (dle Beckovského) dne 30. června 1278 od krále Přemysla Otakara II. Mikuláš I., čtrnáctý opat sedlecký za 150 hřiven stříbra pražské váhy a odevzdal jej řeholi, jejíž údové dělili se na kněze, bohoslužbou se zanášející, a na bratry laiky, jimž náleželo krajiny vzdělávati, lesy mýtití, dvory tu zřizovati, dle obyčeje řeholního chrámu stavěti a při nich osady zakládati. Toho času se prý v kláštere Sedleckém nalézalo 300 kněží a 200 laikův. Klášterníci, jak již praveno vystavěli zde pro hospodářství své dvůr a nazvali jej „Nový“. Dvůr ten stál as v místech nynějšího Novodvorského zámku. Kol dvoru toho utvořila se časem vesnička stejného jména, jejížto velikost pro chatrnost zpráv určitě nelze. Vesnice i dvůr byly v držení kláštera Sedleckého až do válek husitských 1419. Před počatím válek těch zastavili na Novém Dvoře v den sv. Vavřince r. 1414 opat a konvent kláštera 30 kop platu věčného, dědičného Hanušovi Pieskovi, Horníku Kutnohorskému, a jeho budoucím dědicům, kterýžto zápis král Václav IV r. 1416 schválil. **Kačín (Kačina)**. Zakládací listina kláštera Sedleckého mluví též o dědině Kačíně, která r. 1143 klášteru darována byla od Miroslava „se vším příslušenstvím až k potoku, tekoucímu okolo lesa „Bor“ jmenovaného“. Kde dědina ta stávala a kdy zašla, není známo; také možno, že snad myšlen byl jménem tím jistý díl „Boru“. Jméno Kačín pochází z dob pradávných, kdy ještě krajina rybníky poseta a na vodní ptáky, jmenovitě kachny, bohata, Miroslavu, pánu českému, náležela; také lze s jistotou dle nízkopoložených nynějších polí a luk kačinských tvrditi, že místa ta bažinatá byla. Klášterníci sedlečtí při upravování krajiny nejspíše bažiny vysušili a je v luka proměnili. Luka, pole a lesík od Nových Dvorů na sever podnes jméno „Kačín“ podržely. Část luk Kačinských náležela později městu Kolínu nad Labem; neboť dočítáme se v dějinách kláštera Sedleckého, že as. r. 1370 Kolinští prodali louku zvanou Bartušin na Kačínách mnichům sedleckým za 96 kop grošů. Opat Theodoryk prodal pak louku tu r. 1377 opět nějakému Fridušovi Kunlovi, měšťanu Hory Kutné, též za 96 kop grošů pražských, takovým způsobem, by toliko klášter právo měl, když bude s to, taková luka zase odkoupiti. Od roku toho žádných zpráv v Kačínách nenacházíme až v století XV. V 1. polovici století toho počaly rozbroje náboženské, a když r. 1415 mistr Jan Hus z rozhodnutí sněmu Kostnického a na přímluvu císaře Sigmunda, bratra českého krále Václava IV., upálen byl, počalo vření v národu českém, z něhož vyvinuly se války husitské. Při počatí válek těch r. 1419 zemřel Václav IV., jemuž na trůnu českém následovati měl Sigmund. Toho však Čechové králem míti nechtěli, a války proti němu a křížákům od něho do Čech povoláním, vedeny byly s krutostí dále. Brzy však rozštěpili se Husité ve dvě strany: v rozhodné (Tábory) a mírné (Pražany). S poslednějšími počala šlechta česká, již od několika let s dějištěm zmizelá, tvořiti spolek k účelu tomu, aby v zemi obnoven byl opět pořádek a mír zemský. A jelikož na povolání krále Sigmunda nebylo pomyslení, zvolen za správce všeho království Aleš z Riesenburka, člověk starožitného, ale nebohatého rodu. Naproti tomu však Táboři, v jejichž vojsku již rozliční nepovolání lidé se nacházeli, nepřipravovali se proti spolku tomu, ale zástupcové jejich do všelikých krajův rozeslání, hubili zemi, vydírajíce chudíně poslední její zásoby, a protož považování obecně ne za hajitele, ale za zjevné škůdce i nepřátele zemské. Páni čeští i moravští, Staré město Pražské a některé jiné obce spojili se pod poslušenstvím nového správce zemského „za jeden člověk“, zavázavše se pomáhati sobě vespolek až do těch hrdel, aby pokoj v zemi zase obnoven byl. K tomu cíli uzavřeno jest sbíratí vojsko a volati k němu také na žold ty bratří z rot polních, kteříž by roty své opustiti chtěli; novému tomu táboru kázáno sbíratí se na Kačíně. Když správce zemský Aleš z Riesenburka a páni Staroměstští žádali na Novoměstských, aby také oni přistoupili k jednotě panské a zapsali se k míru zemskému, a když Novoměstští na místě odpovědi počali se hraditi proti Starému městu, povoláno jest vojsko Kačinské do Prahy; vojsko to přitáhši dne 5. máje 1434 v síle asi 12000 jízdních i pěších skrze Malou Stranu a most Karlův, vešlo do města Starého, i poslalo hned odpovědné listy Novoměstským. Vojsko Kačinské dobylo pak Nového města. To byl počátek kruté války domácí, která rozhodla se osudnou bitvou u Lipan, 30. máje 1434, kde Čechové proti Čechům bojovali; vojsko Táborův a Sirotkův tu úplně podlehl. Pak teprve přijat Sigmund za krále, zemřel však brzy potom, 9. prosince 1437. Po smrti jeho nastoupil na trůn zeť jeho Albrecht, po jehož smrti (1439) narodil se syn Ladislav Pohrobek. Tu usnesly se obě tehdejší strany náboženské, katolická a podobojí, zanechati rozepří svých a pečovati raději společně o blaho země. Na důkaz svorného spolupůsobení sdělán byl na sněmu památný zápis pod jménem „listu mírného“. Avšak kdežto podobojí, jichž hlavou byl p. Hynie Ptáček z Pirksteina, směřovali k uvedení jednoty a řádu v zemi, mařila druhá strana katolická, jejíž hlavou byl Oldřich z Rožmberka, vždy podtají provádění sněmovních usnešení, směřujících ku pořádku, všelikými křivými cestami. Když roku 1444 dne 27. měsíce srpna pan Hynie Ptáček na sídle svém Ratajích nenadálou smrtí zachvácen byl, stal se hlavou strany pod obojích p. Jiří z Poděbrad, pán teprve 24 letý, avšak vysokých darů ducha, jeden z nejpamátnějších mužů věku a národa svého. Z jedné strany Oldřicha z Rožmberka musili pan Jiří i celá jednota uznati, že marné jest všecko usilování o zavedení pořádku v zemi dosavadním mírným způsobem a protož usnesli se vystoupiti branou mocí proti straně katolické, jakožto proti nepřátelům všeobecného dobra. O sv. Janě Křtiteli sjeli se jednotlivci v Kutné Hoře a přední pánové z nich ustanovili se na tom, aby sebravše se, vojensky zmocnili se přede vším Prahou a tudíž i nejvyšších úřadů zemských a tak formálně vládly zemské. K tomu cíli zavázali se statky a životy svými pomocní býti p. Jiřímu. Však úmysl takový

zachován byl v tajnosti mezi předními pány. V měsíci srpnu 1448 scházelo se vojsko z kraje Hradeckého, Čáslavského, Chrudimského a Kouřimského, pak mnozí z Boleslavska a Litoměřicka v počtu 9000 lidí na Kačínách. Nad nimi měl nejvyšší správu p. Jiří z Poděbrad. Ku konci srpna vytáhl p. Jiří s vojskem svým z Kačín ku Praze, kteráž 3. září 1448 dobytá jest. Když později Jiří z Poděbrad za krále českého zvolen byl, měl těžké války s neposlušnými poddanými ze šlechty katolické a s uherským králem Matiašem, který popouzen od papeže proti „kacíři“, po dvakrát do krajiny zdejší s rotou křížáckou k dobývání Hory Kutné, pro stříbro své již slavné, vtrhl. A když drzost krále Matiaše tak dostoupila, že r. 1469 za krále českého korunovati se dal, tu rozjitření v národu českém naproti Matiašovi bylo všeobecné. Hned sbíralo se vojsko proti němu a shromažďovalo se na Kačínách. Důkazem toho jest psaní Markvarta z Kozieho, dané na Zvíkově dne 17. srpna 1469, kde tento o shromažďování se vojska na Kačíně dává zprávu p. Janovi z Rosenberka, pánu katolickému a při straně Matiašově drževšímu. Kam veškeré Kačinské vojsko se obrátilo jistě tvrditi nelze; nacházíme však 28. srpna vůdce vojska Jiřího Mikuláše Střelu z Rokyc s knížetem Jindřichem, synem Jiřího z Poděbrad, před hradem Budyní nad Ohří, kteréhož dobývali, chtějíce se zmocniti osoby p. Zajíce, nového kancléře českého, od Matiaše jmenovaného a vyvaditi jim knížete Viktorína, syna Jiřího, kterýž 27. července 1469 od vojska Matiašova zajat byl. Po smrti krále Jiřího (22. břez. 1471) zvolen byl za krále českého Vladislav Jagelonský. Však také Matiaš nechtěl upustiti od svého domnělého práva na Čechy, a následkem toho vypukla válka na novo. Při straně Vladislavově drželi páni dříve s Jiřím spojeni; při Matiašovi šlechta katolická. Ve válce této r. 1474 určen Kačín opět shromážděním vojska českého strany Vladislavovy. Důkazem toho jest psaní uvedené v Archivu Českém V. str. 355. R. 1472 zastavena a zapsána luka Kačinská Jaroslavovi z Újezda a přešla nejspíše r. 1476 s panstvím Kolínským, ku kterému i Nový Dvůr náležel do rukou královských. Když roku 1553 král Ferdinand I. Karlovi ze Žerotína, slavnému válečníku, pro zásluhy jeho hrad Kolínský s panstvím zápisně propůjčil, vymíněna z užívání luka Kačinská, která byla pod plat k užívání dolům Kutnohorským na tak dlouho určena, pokud by jich k těm dolům potřeba nebyla. Nacházíme, že ještě r. 1572 šel plat z luk Kačinských k zámku Kolínskému. Některá Kačinská luka náležela v století tom také k Hlízovu, jiná k Libenicům a některá jednotlivým osobám. Kačinská louka, náležející ke Kolínu slula: Křenovka, Kamenka, Kluzovská, Tři losy. Pod rybníkem Novodvorským byly tři louky, kteréž sluly: Ferdianka, Ovčárna a Jehněčí. Z luk Kačinských platilo se ke Kolínu ročně 42 kopy 21 grošů. R. 1611 hlásil se o luka Kačinská pán Nových Dvorů Kašpar Melichar ze Žerotína u komory české, odvolává se na majestát z r. 1553. Nejspíše byla luka ta Kašp. Mel. Ze Žerotína s 8 vesnicemi postoupena, neboť nacházíme, že r. 1616 žádal jej horní úřad, aby on luk Kačinských úředníkům horním pod jistý roční a mírný plat „k horám“ zanechal, jak dříve bývalo. Žerotín dopisem svým na rady komory české dat. v Praze v úterý po neděli Miseriordia 1616 žádost jejich zamítl, „poněvadž se viděl v nemalých dlužích a velikých nedostatcích“ a sám těch luk užívati chce. Tak byla luka ta s panstvím Novodvorským spojena a od té doby nikde zvláště se o nich zmínky nečiní.

Skoro celý národ povstal, povzbuzen byv učením mistra Jana husa, aby náboženství křesťanské nejen ústy se vyznávalo, ale také dle něho život zařizen byl. Když mistr Jan Hus 6. července 1415 v Kostnici upálen byl, tu považovali Čechové upálení jeho za urážku celého národa a jmenovitě po smrti krále Václava dne 16. srpna 1419 bouře v Praze počala válku dlouho trvající. Trůn smrti Václavovou uprázdněný nastoupiti měl bratr jeho Sigmund. Ten ale, počínaje si krutě proti Husitům vzbudil všeobecné rozhořčení proti sobě, tak že Češi, ani před tím vyjednávali, nyní mu zjevně opověděli válku. I Sigmund sbíral

vojsko, jmenovitě přivedl vojsko křížácké z Němec. První tato výprava měla žalostný konec slavným vítězstvím Pražanů a Jana Žižky z Trocnova na hoře Vítkově. Král spustil na to 2. srpna okolí Pražské a táhl přes Kolín do Hor Kuten, kdež nějaký čas a pak i v Čáslavi se pozdržel. V krajině okolní a odevšad sbíral vojsko co nejlépe. Teprve, když dočkal se nových vojenských sil z Moravy, vytáhl vstříc Pražanům, obléhajícím Vyšehrad, s 20000 muži a svedl s nimi bitvu před samým Vyšehradem, dne 1. listopadu 1420. Tu ale utrpěl znamenitou porážku a ve zmatku největším utekl opět do Hory. Ku konci měsíce téhož udržoval se v Čáslavi, jak listy tudíž od něho vydané svědčí. Zapsal totiž ve středu 27. listopadu Bohuslavovi z Doupova dvůr Církvici a ves Sv. Jakuba dotud klášteru Sedleckému náležející. V krajině okolní sbíral Sigmund opět vojenské síly své, přebýváje později v Litoměřicích. Později dlel na Moravě. Spojené vojsko husitské v značné síle vytáhlo dne 13. dubna 1421 vysvobodit východních Čech a Moravy z rukou královských. Nejvyšší vůdce výpravy té slul Hynek Krušina z Lichtenburka, vskutku ale byl jím kněz Jan, někdy mnich Želivský. Nejprve vydobyli Toušeně, blíž Brandýsa, pak 17. dubna Brodu Českého, 20. dubna Kouřimi, dva dni potom osadili město Kolín. Na to přitáhli ku klášteru Sedleckému; kterýž vypálili. Po spálení kláštera byly statky klášterní rozebrány. Většinu jich potáhl císař Sigmund, aby zastavením jich pomohl si k placení výloh válečných. I Nový Dvůr zastavil Sigmund majestátem ze dne 18. listopadu 1436 husitskému knězi Bedřichovi ze Strážnice a jeho dědicům. Věc se má takto: Bedřich ze Strážnice byl knězem tábořským a co polní vůdce proslulý. Když po bitvě u Lipan 1434 národ český zemdlel, byl a mírnější Husité s církví se smířili, a když i konečně Sigmund do Prahy uveden a na království České korunován byl, tu nezbývalo Tábořům, než buď poddati se králi aneb podniknouti boj do jisté záhuby. Kněz Bedřich ze Strážnice nebyl však té podstaty jako Jan Roháč u Dubé, jenž setrval v odporu, byl r. 1437 na svém hradě Sioně u Malešova od královského vojska dobyt, do Prahy odveden a tam s lidem svým popraven. Také knězi hejtmanu velitelství zvyklému nevidělo se vrátiti zhola k životu soukromému. Proto jednal Bedřich opatrně, na oko odepíral Sigmundovi poslušnost, pod rukou ale vyjednávali za něho páni Oldřich z Rožmberka a Přibík z Klenového s císařem o odměnu, za kterou by se kněz Bedřich nové vládě podrobil. Jednání to skončilo se dne 18. listopadu 1436, kdež císař Sigmund zapsal Bedřichovi a jeho dědicům v 3000 kopách grošů českých město Kolín nad Labem a k tomu vůkolní vsi od kláštera Sedleckého Novou ves, Hradištko, Sv. Kateřinu, Záboří, Sv. Jakub, Sv. Mikuláš s rybníkem, Nový Dvůr, tvrz a ves Ovčáry, mlýn v Hrobích atd. atd. s tím připomenutím, že kněz Bedřich a jeho dědicové nemají lidi v místech vytčených nespravedlivými platy obtěžovati, též obyčejné požitky z toho královské komory odváděti. Kdyby pak císař a jeho dědicové zápisné ty statky chtěli zpět vyplatiti, měli tu výplatu rok napřed opověděti. Tím samým časem císař Sigmund všechny ostatní statky církevní v okolí zdejších rozestavil. Tak zapsal Petru z Bydlína Hlízov, Týnec n.L. s některými všemi Vaňkovi z Miletína atd. kněz Bedřich zavládnuv rozsáhlým zbožím, mohl se rovnati mnohým předním pánům v zemi. Z hojných důchodů svých choval sobě drahý počet branné čeledi, mezi nimi též osoby rytířské. V letech 1439-1454 jmenuje se Jan Sudlička z Borovnice hejtmanem jeho na Kolíně; r. 1445 sloužil kněz vладыka Zachař z Řenic,

který měl tvrz a zboží v Starém Kolíně. V letech 1439-1461 jmenuje se častěji Bedřichův bratr „slovutný pánoše“ ze Strážnice. Mnoho dopisů v Archivu Českém, sbírce to důležitých listin, sebraných F. Palackým svědčí o tom, že byl kněz Bedřich v běhu obecných věcí českých co přední hlava vsí obce Táborů činitelem důležitým. Povědino bylo v odstavci „Kačín“, kterak Jiří co hlava strany podobojích s vojskem kačínským dobyl Prahy. Po dobytí Prahy byl purkrabí pražský a spojenec strany katolické pan Menhart z Hradce, z vůle pánův jednoty Poděbradské dán na Poděbrady do vězení až do budoucího sněmu. Jeho syn pan Oldřich Hradecký prosbami svými nadarmo snaživ se zprostiti otce svého, skládal nyní všecku naději na přípravy vojenské, kteréž již od počátku měsíce září on i přátelé jeho počali byli činiti. Mimo jiné, hledal také pomocníky u svých někdy úhlavních nepřátel, u Táborův. Avšak měšťané Táborští, ačkoli vystoupili, jak se zdá, této doby z jednoty Poděbradské, nedali se přece k válce proti Jiřímu navésti. Jen Bedřich ze Strážnice, pak Jan Kolda ze Žampachu na Náchodě dali se proti němu získati. Příčina, že Bedřich proti Jiřímu vystoupil, leží v tom, že Bedřich nemohl se u Jiřího dovolati práva proti sousedům svým Martinu Kučkovi, měšťanu kutnohorskému, kterýž potupně nejináče ho nazýval než „Jankem“, an se píše kněz Bedřich ze Strážnice – a Přechodi z Budkovic, úředníku na Sternberce, kteří mu panství na Kolíně, Novém Dvoru a Ovčářech nepřáli a jej prý několikráte o statek i hrdlo připraviti hleděli. Když však se Jiří dozvěděl, že Bedřich ze Strážnice k straně Oldřicha Hradeckého přistoupil, podáváno mu prý opravy; on ale již s Poděbradskými se smířiti nechtěl; obležen od Jiřího v Kolíně, přinucen jest učiniti s Jiřím příměří (19. pros. 1448). Však spolek s Oldřichem, který slibům svým nedostál, neměl dlouhého trvání a kněz Bedřich seděl – ač válka nanovo vypukla – tiše na Kolíně a více se panu Jiřímu neprotivil, zvláště když po usmíření všech stran v zemi týž pan Jiřík volen byv za gubernátora království českého, válečným během přinutil město Tábor, že upustivši od náboženských zvláštností svých napotom spravovalo se podle mistrů Pražských. R. 1453 podrobil se Bedřich ze Strážnice mladému králi Ladislavovi pohrobkovi, kterého pan Jiří na trůn český uvedl a 18. července 1453 připsal mu nový král ke 3000 kopám, jež měl Bedřich na Kolíně Novému Dvoru, Ovčářích atd. od r. 1436 zapsaných nových 3000 zl. uherských neb dukátů. Když král Ladislav trůn nastoupil, hleděl všemožně se odplatiti mužům, kteří největší o panování jeho zásluhy měli, propůjčenými všelikými. A v Čechách, dle obecného uznání, nemohl nikdo větší čáky míti na královskou odměnu než pan Jiří; ten však spokojil se pouhým propůjčením královské výplaty na panství a statky od císaře Sigmunda někdy panu Půtovi z Častolovic zapsané, totiž na Kladsko, na knížectví Minsterberské ve Slezsku a na hrady Pottenštejn a Albrechtice v Čechách tak, aby je od dědicův vyplatiti a napotom pro sebe držeti mohl právem zápisným, podobného něco zdá se, že mu také ohledem na Nový Dvůr a Ovčáry, Sv. Kateřinu, Zábouří, Sv. Jakub, Sv. Mikuláš a jiné r. 1436 Bedřichovi ze Strážnice zapsané vesnice, jež dosud zápisně držel kněz Bedřich, propůjčeno bylo, a že tak Jiří nejspíše řádným vyplacením Nový Dvůr, Ovčáry a výše psané vesnice na sebe potáhl. Však nevíme, kdy a kterak se ta změna stala. Jisto jest, že Bedřich ze Strážnice zemřel již po volbě Jiřího za krále Českého (volen 3. března 1458) dne 22. října 1459 na Pottenštejně, zámku krále Jiřího, kdežto Nový Dvůr a Ovčáry již byly v moci Poděbradské. Těžké a zádavné války, které bylo Jiřímu vésti od r. 1467 s neposlušnými katolickými poddanými a s králem Matiašem Uherským byly příčinou, že král pro veliká vydání na vojsko mnoho statků svých v dluhu zavadil, aneb jinak rozptýlil. Zejména shledáváme, že mnohé vsi, které byl císař Sigmund r. 1436 s městem Kolínem knězi Bedřichovi zapsal, v pozdějších časech jako samostatné statky zemské se vyskytují. Mezi nimi nalézáme i Nový Dvůr, který i s luhem Kačínským r. 1472 zápisně držel Jaroslav z Újezda čili z Drslavic. Známé to z následujícího. Po smrti krále Jiřího sešli se synové jeho knížata Minsterberská, Viktorín, Jindřich, jinak Hynek, pak Boček z Kunstatu, prvorozený na rozumu slabý, 9. března 1472 na Poděbradech, sídle praotcův svých, a rozdělili se mezi sebou v dědictví. V listu dílčím ze dne 9. března 1472 uvedena jsou slova Viktorína, druhorozeného syna Jiříkova, kde svá panství jmenuje, následovně: „Nám Viktorínovi za náš oddiel od bratří Našich dostati sú se tito zámkové a zboží: .....item v Čechách zámek a město řečené Kolín nad Labem, i stěmi se všemi zbožími, kteráž se ke Kolínu držie a obrácena jsú podle znění zápisuov od slavné paměti králův Českých na to zboží vydaných, budťo na dědictví a království, aneboli duchovenství; krom co se týče dvoru řečeného Nový Dvuor s jeho příslušenstvím a luk řečené Kačínské, na to sahati nemám, neb jest to zastaveno a zapsáno Jaroslavovi z Újezda, než bude-li mi se zdáti to od něho vyplatiti, to budu moci učiniti svými penězi“. Král Vladislav Jagelonský, který po Jiřím kraloval, zavázal se knížetům Minsterberským, že dá jim o Havle r. 1472 14882 zl. uherských na výplatu statků, které Jiří pro války zastaviti musil. Sumy té však nehrubě k účelu tomu užito od Viktorína, ani pozdějšího držitele Kolína bratra jeho Hynka, pána na Poděbradech a Kostomlatech. Oba synové Jiřího odvrátili se z neznámých příčin od Vladislava, přidrželi se ve válce, kterou Vladislav s Matiašem Uherským o trůn český měl, Matiaše, a kníže Hynek postoupil r. 1476 za 20000 zl. právo své na Kolín Matiaši, který nepřestával se válečným během nutkati na trůn český. Konečně však Matiaš nahlédl nemožnost dobytí Čech, když Turci za zády stále ho ohrožovali a tak sklonil se k míru s Vladislavem 30. září 1478. Kníže Hynek pak držel hrad a město Kolín ještě několik roků. Však málo let potom vyšlo zboží Kolínské z jeho držení. Již 1. září 1486 postoupil král Matiaš králi Vladislavovi na sjezdu v Jihlavě právo své na Kolín, které byl r. 1476 získal a na úplné vyplacení Kolína povolil sněm r. 1487 králi Vladislavovi obecnou berni; tak octnulo se město i s panstvím Kolínským v rukou zeměpanských. A poněvadž Nový Dvůr také dříve část panství Kolínského tvořil, domýšlíme se, že i berně sněmem povolené, použito bylo na vyplacení Nového Dvoru z rukou Jaroslava z Újezda a to tím, více, jelikož král Vladislav s knížaty Minsterberskými v Praze dne 19. října 1479 smlouvu učinil, kdež zavazuje se, že všecky dluhy krále Jiřího zaplatí. Panství kolínskému již Nový Dvůr přivtělen nebyl a tvořil samostatný statek, náležející roku 1501 komoře české.

Z kroniky pro Vás přepisuje Eva Dítětová.